

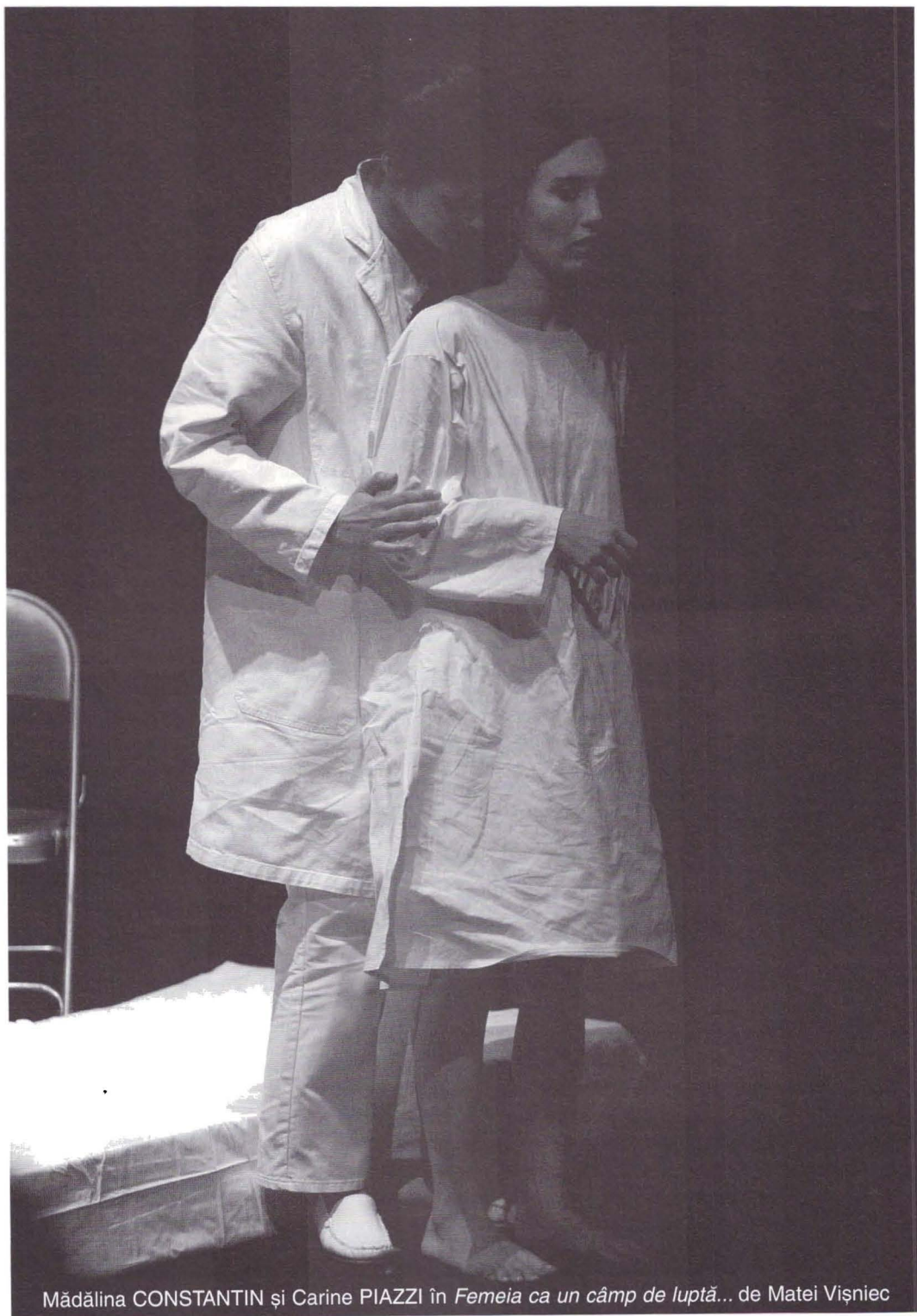

Matei VIȘNIEC:

*„În timpul comunismului,
identificarea răului era mult mai simplă”*

Daniel Vighi: *Dragă Matei Vișniec, în Festivalul dramaturgiei românești de la Timișoara (ediția a XII-a, 16–24 septembrie 2006), Cristina Modreanu a selectat un spectacol al Teatrului „Bulandra”, în regia Cătălinei Buzoianu, pe un text care îți aparține. Spune, rogu-te, câte ceva despre el.*

Matei Vișniec: *Richard al III-lea se interzice este o piesă despre cenzură, un subiect care m-a preocupat enorm, cu atât mai mult cu cât eu personal am cunoscut și am trăit această experiență în România. Odată ajuns în Occident, mi-am dat seama că publicul de acolo nu cunoaște aproape nimic despre acest fenomen al cenzurii și al autocenzurii care au răvășit viața intelectuală timp de aproape nouăzeci de ani în Rusia și încă o jumătate de secol în alte țări din Europa de Răsărit. A povesti, însă, cum era pe vremea cenzurii nu e ușor, pentru*

Mădălina CONSTANTIN și Carine PIAZZI în *Femeia ca un câmp de luptă...* de Matei Vișniec

că o lume care nu are repere, cum este publicul occidental, are nevoie de o situație dramatică puternică pentru a se pune în situația respectivă. Dorința mea era să-i aduc pe acești spectatori într-un fel de laborator al cenzurii, să simtă în mod visceral opresiunea. Din cauza aceasta, piesa este construită pe acumulări care, până la urmă, ajung să creeze această idee de opresiune și spectatorul însuși pleacă de la spectacol întrebându-se cum a fost posibil. Am scris piesa mai întâi în franceză, însă am rescris-o în românește, pentru că mi s-a părut că este important, și pentru un anume public românesc, să vorbim despre cenzură. Cei care au cunoscut acest fenomen vor fi desigur interesați să-și exorcizeze trecutul, iar tinerilor din România, ce nu au cunoscut acest fenomen, le propune o reflecție în jurul a ceea ce au trăit mai vârstnicii, care, în același timp, le va deschide ochii în legătură cu datoria lor de a conserva memoria, dreptul și îndatorirea de a ști și de a nu uita; pentru că cea mai mare iluzie a lumii contemporane acum, când ne mondializăm, ne democratizăm, ne liberalizăm, este că am scăpat de totalitarism, de manipulare de către Putere, de spălarea creierelor. Aș spune chiar că pe vremea când exista comunismul, identificarea răului era chiar mult mai simplă. Pentru un intelectual angajat sau pentru un artist, a identifica răul în societate era o chestiune relativ simplă. Răul era o chestiune vizibilă. Era incarnat de sistem, de aparatul birocratic, de partid, de aparatul de represiune, de funcționari, de miniștri, de guvern, de președinte, o întreagă structură piramidală. Discursul ideologic era atât de prostesc și de grotesc, încât era ușor de recunoscut. Dar discursul de azi, care manipulează oamenii? Dar discursul televiziunii, care își oferă două... nouă sute de canale care te prind într-o capcană semantică și emoțională... dată de presiunea imaginii care înlocuiește cuvântul, de presiunea publicității, care îți organizează viața, de presiunea modelor care îți organizează traseul, de presiunea societății de consum care te invită continuu să consumi ultimul produs apărut pe piață, pentru că dacă nu îl consumi, înseamnă că nu ești contemporan cu societatea de consum și cu ceea ce se întâmplă în jurul tău.

D.V.: *Cum vi se pare regia spectacolului* Richard al III-lea se interzice?

M.V.: Eu am acordat o libertate totală tuturor regizorilor care m-au montat. Cătălina Buzoianu reprezintă pentru mine unul dintre cei zece mari regizori români de după război. Este un nume mare, care a lăsat spectacole memorabile pentru mai multe generații. Când eu eram student la București, îi vedeam spectacolele cu o foame uriașă și am învățat de la Cătălina Buzoianu foarte multe lucruri. Este a doua întâlnire cu Cătălina Buzoianu pe un text care îmi aparține; prima a fost în anii '90-'91, odată cu *Teatrul descompus sau Omul ladă de gunoi*. Acum, după aproape cincisprezece ani, avem în comun această pasiune de a vorbi despre cenzură și despre Meyerhold. Mi se pare că este un spectacol absolut extraordinar prin arhitectura lui, atât documentară, cât și emoțională, pentru că prin text și spectacol nu facem doar să denunțăm; îl invităm pe spectator să facă o excursie în memoria teatrului european, aceste experiențe, ale biomecanicii și ale structuralismului propuse de Meyerhold nefiind foarte cunoscute. Spectacolul seamănă cu un muzeu, deoarece spectatorul este invitat să treacă prin acest laborator istoric al teatrului lui Meyerhold. În același timp, spectatorul este invitat în camera de tortură a comisiilor nesfârșite care încercau să demoralizeze, să spele creierele artiștilor, pentru a-i obliga să răspundă numai și numai comenzii sociale. Uneori, artistul era distrus chiar și atunci când răspundea comenzii sociale pentru ca mașina fricii să poată fi întreținută. Cătălina Buzoianu a simțit toate fibrele emoționale

Petre LUPU, Virgil OGĂȘANU, Valeria OGĂȘANU și Mihai BISERICANU
în *Richard al III-lea se interzice*

și documentare ale acestei piese pe care a dezvoltat-o cu și mai multe documente decât figurau în piesa mea. Descoperirea spectacolului este pentru mine un moment de mare emoție, unul dintre cele mai puternice pe care le-am trăit în ultimii cincisprezece ani.

D.V.: *Atelierul ARIERGARDA – format din prozatori juni, dar și din aceia optzeciști, artiști plastici și jurnaliști – a încercat să aducă teatrul din oraș în atenție, printr-o mică demonstrație pe scări, la vremea concursului pentru ocuparea postului de director general. Treaba a avut mare impact media. Am vrut ceva mai mult decât plicticoșeniile manageriate de fosta direcție. Simți că Festivalul acesta ar putea să aducă ceva nou în relansarea Teatrului Național din Timișoara?*

M.V.: Simt că acest Festival are o dimensiune internațională extrem de interesantă și cred că Timișoara poate fi o răscruce a curențelor, a experiențelor teatrale europene și chiar mondiale. Timișoara are un nume care ocupă un loc în imaginarul colectiv, nu este un oraș ca oricare altul. Acest statut special poate funcționa în campania de redinamizare culturală, atât a Festivalului, cât și a orașului. Mă simt înconjurat de oameni extraordinari de entuziaști. Nu am mai fost la Timișoara de zece ani, deci vin oarecum din exterior, dar resimt această dorință de a provoca, de a incita, de a crea dezbateri, de a propune spectacole cu adevărat interesante, demne de ceea ce se întâmplă în peisajul teatral mondial în acest moment.

Daniel VIȘHI